

S lijeva gradonačelnik Koprivnice Zvonimir Mršić, Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović i slikar Mijo Kovačić na otvorenju izložbe crteža iz ciklusa i mape Danse macabre u svečanoj dvorani Gradske vjenčalonice na Podravskim motivima 2. srpnja 2011. godine. (snimio Zoran Stupar)

Dražen ERNEČIĆ

Muzej grada Koprivnice

ZABILJEŠKA UZ GRAFIČKO - POETSKU MAPU DANSE MACABRE* MIJE KOVAČIĆA I VLADIMIRA MILAKA

Ovogodišnja manifestacija Podravski motivi, koja se u Koprivnici održavala od 1. do 3. srpnja, sadržajno i koncepcijski bila je sva u znaku 80. obljetnice hrvatske naivne umjetnosti i hlebinske slikarske škole evocirajući III. izložbu Udruženja umjetnika "Zemlje" u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu u rujnu 1931. godine na kojoj su na poziv mentora Krste Hegedušića izlagali mladi Ivan Generalić i Franjo Mraz.

Jedan od najznačajnijih segmenata trodnevnog sajma naive, kulinarstva i tradicijskih obrta Podravine bilo je prigodna promocija grafičko-likovne mape "Danse macabre" klasika hrvatske naivne umjetnosti Mije Kovačića i pjesnika Vladimira Milaka u Gradskoj vijećnici u svečanoj dvorani vjenčaoalice 2. srpnja a koju je javnosti predstavio Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović zajedno s gradonačelnikom Koprivnice Zvonimirom Mršićem i ravnateljicom Muzeja grada Koprivnice Draženkom Jalšić Ernečić.

Iz mape

... Spoznaja nesavladivosti nehumanog neetičnog pohoda vremena ne samo na pojedince, nego i na čitav svijet, pjesnika je odvela na sintezu, saldo dosad pređenog i doživljenog životnog puta, punog straha, smrti, krvi, grabeža i zlobe – Danse macabre! Na prvi pogled epski tekst... sastavljen je od niza kratkih, sentencioznih ili opet poput krunice nabrajanih kaotičnih mozaik-slika fatalističkog, apokaliptičkog viđenja svijeta.

Miroslav Šicel

...Povijest i sadašnjost, pojedinačno i opće, povorke i povorke ljudi, sveukupno čovječanstvo, premda u apokaliptičnom osvjetljenju u Milakovim nevezanim rimovanim stihovima i slobodnim ritmovima pa gdje-gdje i dojmljivom lirskom slikom, doimaju se kao gorka zabava ironičnoga pjesnika i zaspaloga Boga, od kojih ne trebamo očekivati iskupljenje. Ostavljeni smo sami, u prijetnji, blagoslovu smrti.

Zvonko Kovač

...U Milakovoj poemi kao da se susreće postmoderna s tradicijom. Pjesnik osjeća tektonske poremećaje u kulturi, pa mu se čini da prastari obred plesa smrti zahvaća sve što postoji. Izraz treperi između slika i pojmova, bezvremenosti lirike i epskog protjecanja vremena u slutnji i neminovnosti očekivanja. Kraj moderne protječe u vrtlogu nekog plesa kojeg se više ne može odrediti: nije zadovoljstvo oslobađanja, ali nije ni spoznaja konačnosti.

Milivoj Solar

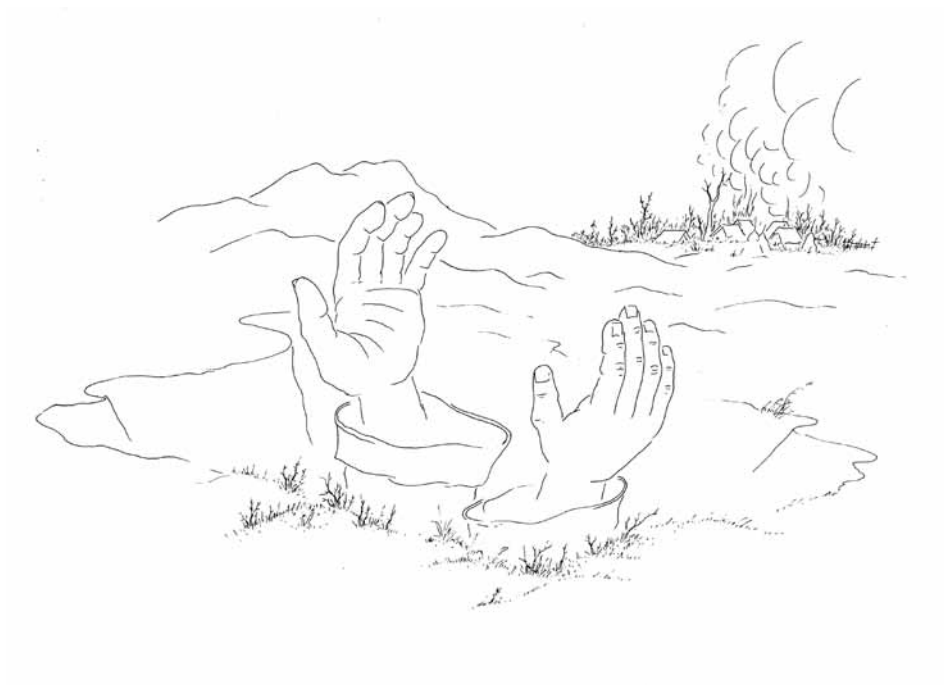
Mijo Kovačić, majstor hrvatske naivne umjetnosti, najnovijim ciklusom crteža vodi misaoni dijalog s poezijom svog dugogodišnjeg prijatelja i pjesnika hrvatske dijaspore Vladimira Milaka, na čiji su poticaj crteži i nastali u proteklih nekoliko godina, nakon što je 2006. godine u koprivničkom Ogranku Matice hrvatske objavljena zbirka pjesama "Putom života – tragom smrti". Serija od dvadeset i pet crteža nastalih tijekom između 2006. i 2011. godine jedan je od značajnijih umjetničkih pomaka koji su u proteklom desetljeću ostvareni u suvremenoj umjetnosti hrvatske naive.

Draženka Jalšić Ernečić

Crteži Mije Kovačića u ovoj poetsko - likovnoj mapi inspirirani su tekstom *Danse Macabre* i predstavljaju izvanredan likovni domet. Taj posao slikaru nije bio lagan jer se u početku trebao tek uživjeti u tematiku, pa je ovaj pothvat trajao oko pet godina, u skladu s nastankom vizije pojedinih scena. Ovdje se ne radi o uobičajenim ilustracijama uz tekst već o autentičnim slikarskim koncepcijama s preciznim crtačkim zahvatima.

U crtežima ove mape dolazi naročito do izražaja Kovačićeva sklonost humoru i ironiji, što sumornoj tematici ublažava oštricu tjeskobe i šokantne spoznaje pa ih prihvaćamo s osmjehom.

Danse macabre nije apstraktni pojam već je nastao iz konkretnih pogrebnih obreda u kojima se plesalo pri oproštaju od pokojnika, a naziv dolazi iz arapskoga "magbar" (groblje). Čak su i kršćani plesali ritualne plesove na grobovima mučenika. I taj se običaj održao na njihovim područjima do kasnoga srednjeg vijeka i u 15. stoljeću prešao u literarnu i likovnu umjetnost. Iz 1407. godine potječe alegorija mrtvačkoga plesa sa cijelim nizom dramatičnih situacija na zidu samostana *Nevine dječice* u Parizu. Nakon toga se *danse macabre* proširio Europom. Najpoznatiji mrtvački plesovi nalaze se u Baselu, Bernu, Strassburgu, Lübecku, Berlinu, Dresdenu, Hamburgu... Kod nas ga nalazimo u crkvi sv. marije na Škri-linama u Bernu, u fresci koju je naslikao Vincent iz Kastva. U Pragu, na tornju

Mijo Kovačić, Jama, 2011.

Na pustom polju,
gdje cvate čama,
dvije ruke u samrtnom grču
iz svoje jame vape za životom.
I domalo će ih prigriliti tama,
prekriti osama.
A zadnja trunka zlata
nestaje sa drveća.
Tu i tamo
tek zablista
pokoja suza Krista.

Vladimir Milak

stare vijećnice, ugrađena je i figura iz mrtvačkog plesa u satni mehanizam i svakoga sata objavljuju "memento mori!".

Prvotni prikazi mrtvačkoga plesa imaju po 24 figure: car, papa, kralj, kardinal, knez, pa sve do običnih pučana – muškaraca, žena i djece. Broj likova se s vre-

menom proširuje ili sužuje. Svi su oni pred smrću, koja predvodi ples, jednaki. A obično je prikazana kao odvratani starac ili žena. Tematika mrtvačkoga plesa i njemu srodnih siževa počinje od 15. stoljeća zaokupljati i poznate slikare i taj trend se održao sve do naših dana. Spomenimo samo neke od najpoznatijih, kao što je djelo Alberta Dürera: "Vitez, smrt i vrag" i značajna slika Hansa Baldunga "Smrt kao mladić". Hans Holbein, dvorski slikar Heinricha VIII., stekao je svjetsku slavu s 58 duboreza mrtvačkoga plesa.

U tu plejadu spada i Peter Breughel (zvani "pakleni") s "Trijumfom smrti". Znamenite su i 82 grafike Franciska Goye "Strahote rata". Alfred Rethel s mrtvačkim plesom u drvorezu ubraja se u sam vrh njemačke grafike 19. stoljeća. Alfred Böcklin slika vrlo zapaženi autoportret u društvu kostura kao violinista. Max Klinger ističe se svojim bakrorezima slične tematike. Zapažena je i "Smrt iznad grada" Jamesa Ensora. Spomenimo u tome kontekstu još i Fransa Masereella, Alfreda Kubina i Paula Webera.

Mrtvački ples i srodna tematika u novije vrijeme pojavljuju se u raznim varijantama i interpretacijama koje potpuno odstupaju od prvobitnih koncepcija i to seže u nedogled...

Vladimir Milak

* Grafičko-poetska mapa objavljena je u nakladi Muzeja grada Koprivnice. Sadrži 25 iznimnih crteža Mije Kovačića te vrsnu poemu Vladimira Milaka "Danse macabre". Također, sadrži i popratne komentare Miroslava Šicela, Zvonka Kovača, Milivoja Solara, Draženke Jalšić Ernečić i Vladimira Milaka. Mapa sadrži ukupno 37 listova.

** Uz navedenu 80. obljetnicu Muzej grada Koprivnice postavio je 28. siječnja ove godine u Galeriji naivne umjetnosti u Hlebinama cjelogodišnju izložbu "Podravkini pevcu u Noći muzeja" te uz manifestaciju Podravski motivi u Galeriji Koprivnica izložbu "Refleksije 1931.-2011. osamdeset godina hrvatske naivne umjetnosti".